

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН

СИСТЕМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність»

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри
правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін
Протокол № 7
Від « 05» січня 2021 р.

Чернігів 2021

Система правоохоронних органів в Україні. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність денної форми навчання. / Укл. Берднік І.В., Марущак Н.В. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». – 2021. – 35 с.

Укладач: БЕРДНІК ІННА ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

МАРУЩАК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: ПУЗИРНИЙ ВЯЧЕСЛАВ ФЕОДОСІЙОВИЧ, завідувач кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ»	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»	6
1.2. Структура навчальної дисципліни	10
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»	11
II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	12
Тема 1. Предмет, система та основні поняття навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»	12
Тема 2. Судова влада та її роль в діяльності правоохоронних органів в Україні	14
Тема 4. Служба безпеки України	16
Тема 5. Міністерство внутрішніх справ	19
Тема 6. Органи досудового розслідування	22
Тема 7. Правоохоронні органи спеціального призначення (Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Державна прикордонна служба, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України)	25
Тема 8. Правовий статус Державної митної служби України та Державної податкової служби України	27
III. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	30
IV. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА	33

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Система правоохоронних органів в Україні» є однією із вступних навчальних дисциплін, яка дає вихідні знання про правоохоронну діяльність і систему спеціально уповноважених на її здійснення органів та посадових осіб. Метою викладання навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні» є формування у майбутніх правоохоронців системи знань про правові основи діяльності правоохоронних органів, вивчення основних принципів, організації, завдань, функцій, повноважень та основних напрямків діяльності державних органів, які здійснюють правоохоронну діяльність, а також недержавних організацій, покликаних сприяти реалізації правоохоронної функції держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні» є засвоєння теоретико-правових положень, що стосуються поняття і системи правоохоронних органів, їх компетенції, організації діяльності та взаємодії з органами державної влади та недержавних структур, які співпрацюють у системі правового захисту та правової охорони.

Підготовка здобувачів вищої освіти до семінарських занять є однією з форм вивчення дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». При підготовці до семінарських занять слід керуватися наведеними нижче методичними рекомендаціями. По-перше, усвідомити для себе зміст кожного навчального питання, зазначених в плані семінару; по-друге, подумки відтворити свій передбачуваний виступ на занятті по кожному з цих питань; по-третє, при необхідності, скласти короткий план (тези) таких виступів. Якщо при підготовці до семінару виник сумнів з положеннями підручника чи іншої літератури, то відзначте це на полях свого конспекту і обов'язково вирішіть питання під час семінару або на консультації у викладача. Корисний також і обмін думками із товаришами.

Написання тез теоретичних повідомлень (доповідей, рефератів) необхідно здійснювати паралельно з теоретичною підготовкою питань відповідних тем семінарів і з урахуванням індивідуальних консультацій викладача. Теоретичні повідомлення (доповіді, реферати) готують студенти, призначені викладачем або обрані студентом самостійно, виходячи зі своїх професійних, наукових або інших інтересів, і оформляються письмово на аркушах паперу формату А4 обсягом 5-7 сторінок. Час виступу - до 5-7 хвилин і до 3-х хвилин - на відповіді на поставлені запитання здобувачів вищої освіти.

Доповідь здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях є усною з використанням рукописного конспекту, плану доповіді, схем, малюнків, ілюстрацій і т.п. У процесі доповіді здобувач вищої освіти повинен викласти основні положення розглянутого питання, звернути увагу на його дискусійні аспекти, бути готовим відповісти на додаткові питання викладача і аудиторії.

Читання заздалегідь підготовленого конспекту не розглядається в якості доповіді і не може бути оцінене позитивно.

При підготовці здобувач вищої освіти повинен усвідомити цілі і завдання дослідження, вивчити навчальну літературу, спеціальну літературу, в разі необхідності звернутися до вітчизняних і зарубіжних джерел права. Підготувати доповідь тільки по одному підручнику не можна, так як останній більше грає роль методологічного орієнтира, покликаного допомогти студенту розібратися в великому обсязі додаткової літератури. Вивчаючи навчальну та спеціальну літературу, необхідно виявити і зіставити позиції окремих авторів, спробувати виробити свою точку зору.

Складання конспекту аж ніяк не передбачає повне переписування всього матеріалу. Необхідно обробити вивчений матеріал і виділити найважливіше. Останнє і має стати основою конспекту. Для зручності викладу студент може складати графіки, таблиці і т.д.

При підготовці до семінарських занять необхідно використовувати підручники з теорії держави і права; статті і матеріали юридичних журналів, особливо журналу «Право України», додаткову загальнотеоретичну і спеціально-правову літературу; нормативно-правові акти та коментарі до них; словники та іншу довідкову літературу; роботи з філософії, політології, соціології та інших суспільних наук.

Заключна рекомендація - будьте активні на семінарі, оптимально використовуйте цей час для оволодіння знаннями. Активна робота на занятті - це, перш за все: а) безпосередню участь в обговоренні питань, що розглядаються; б) виступ з теоретичним повідомленням (повіддю або рефератом) і в) участь в обговоренні виступів інших студентів. А іноді, і не обговорюючи виступів інших, можна подумки звіряючи з ними свої знання, відзначати для себе власні прогалини, неточності і помилки в своїх судженнях (знаннях). Тільки подібна навчальна робота поглиблює і закріплює знання досліджуваного навчального матеріалу, а лінь і розумова пасивність на семінарі - безглузда і образлива витрата часу. У плани семінарських занять включені основні питання досліджуваної теми. Їх, як правило, чотири, так як розглянути більшу кількість запитань за дві академічні години, відведених для заняття, практично неможливо. До кожного заняття дається короткий бібліографічний покажчик літератури.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СИСТЕМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»

Тема 1. Предмет, система та основні поняття навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»

Предмет дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». Методи дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». Система дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». Основні поняття курсу «Система правоохоронних органів в Україні». Поняття правоохоронних органів. Система і структура правоохоронних органів. Правоохоронна діяльність. Основні напрямки правоохоронної діяльності. Головні риси правоохоронної діяльності. Поняття і види принципів правоохоронної діяльності. Законність як універсальний принцип правоохоронної діяльності. Поняття і зміст правопорядку. Законодавчі джерела дисципліни правоохоронні органи України. Класифікація джерел дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні».

Тема 2. Судова влада та її роль в діяльності правоохоронних органів в Україні

Поняття судової влади. Загальні засади організації судової влади. Система судів загальної юрисдикції. Правове регулювання діяльності органів судової влади. Судова ланка. Судова інстанція. Система судів загальної юрисдикції. Місцеві суди в Україні, їх склад і компетенція. Види, склад і повноваження апеляційних судів. Структура судових органів в Північному регіоні України. Вищі спеціалізовані суди, їх види, склад і компетенція. Верховний суд України. Пленум Верховного Суду. Взаємодія судових органів з правоохоронними органами Північного регіону.

Правовий статус суддів. Незалежність судді. Недоторканність та імунітет судді. Відповідальність за неповагу до суду чи судді. Незмінюваність судді. Вимоги щодо несумісності. Права та обов'язки судді. Присяга судді. Етика судді. Моніторинг способу життя судді. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Декларація родинних зв'язків судді.

Тема 3. Прокуратура України

Поняття прокуратури та її роль в Україні. Засади діяльності прокуратури. Функції та повноваження прокуратури. Система органів прокуратури. Правове регулювання діяльності органів прокуратури. Структура та компетенція офісу Генерального прокурора України. Структура та компетенція обласних прокуратур. Окружні прокуратури та їх призначення.

Особливості організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Структура органів прокуратури в Північному регіоні.

Правове становище прокурора. Порядок призначення прокурорів на посаду. Вимоги, які ставляться до кандидатів на посади прокурорів. Заходи та порядок заохочення працівників прокуратури. Дисциплінарна відповідальність працівників прокуратури.

Функції прокуратури України. Підтримання публічного обвинувачення як функція прокуратури. Представництво інтересів громадянина або держави в суді. Нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Тема 4. Служба безпеки України

Основні завдання, принципи і напрямки діяльності Служби безпеки України. Правові засади діяльності Служба безпеки України. Система Служби безпеки України, структура і компетенція підрозділів Служби безпеки України. Центральне управління та регіональні органи Служби безпеки України. Порядок проходження служби у Службі безпеки України. Система і організація діяльності Служби безпеки України. Функціональні підрозділи Служби безпеки України. Регіональні органи Служби безпеки України. контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України. Особливості функціонування регіональних органів Служби безпеки України у північному регіоні України. Правовий статус Управління Служби безпеки України в Чернігівській області.

Тема 5. Міністерство внутрішніх справ

Система і структура органів внутрішніх справ України. Завдання підрозділів внутрішніх справ. Принципи діяльності підрозділів внутрішніх справ. Правові засади діяльності підрозділів внутрішніх справ. Структура центрального апарату МВС. Завдання Міністерства внутрішніх справ. Основні напрямки діяльності МВС.

Національна поліція України, система і функції. Структура і компетенція підрозділів Національної поліції. Порядок проходження служби в Національній поліції. Права та обов'язки працівників Національної поліції. Поліцейські заходи – поняття і види. Порядок застосовуються фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї працівниками Національної поліції. Правовий і соціальний захист працівників Національної поліції та членів їх сімей. Підрозділи Національної поліції в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності.

Тема 6. Органи досудового розслідування

Поняття підслідності та досудового розслідування. Система і структура органів досудового розслідування. Завдання, принципи діяльності органів досудового розслідування. Правові засади діяльності органів досудового розслідування. Правова основа діяльності підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції України. Завдання та функції підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції. Організаційна структура та керівництво підрозділами досудового розслідування в системі органів Національної поліції. Слідчі підрозділи органів безпеки. Слідчі підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. Слідчі підрозділи органів державного бюро розслідувань. Підрозділи детективів та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України. Структура слідчих підрозділів правоохоронних органів в Північному регіоні.

Тема 7. Правоохоронні органи спеціального призначення (Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Державна прикордонна служба, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України)

Система і структура правоохоронних органів спеціального призначення. Завдання, принципи діяльності правоохоронних органів спеціального призначення. Правові засади діяльності правоохоронних органів спеціального призначення. Структура і компетенція підрозділів правоохоронних органів спеціального призначення. Порядок проходження служби у правоохоронних органах спеціального призначення. Права та обов'язки працівників правоохоронних органів спеціального призначення. Правовий статус Національного антикорупційного бюро України. Правовий статус Національного бюро розслідувань. Правовий статус Державної прикордонної служби. Підрозділи Державної прикордонної служби в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності. Правовий статус Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Підрозділи Військової служби правопорядку в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності.

Тема 8. Правовий статус Державної митної служби України та Державної податкової служби України

Система і структура Державної митної служби. Завдання, принципи діяльності Державної митної служби України. Правові засади діяльності Державної митної служби України. Структура і компетенція підрозділів Державної митної служби України. Порядок проходження служби у Державній митній службі України. Права та обов'язки працівників Державної митної служби України.

Система і структура Державної податкової служби. Завдання, принципи діяльності Державної податкової служби України. Правові засади діяльності

Державної податкової служби України. Структура і компетенція підрозділів Державної податкової служби України. Порядок проходження служби у Державній податковій службі України. Права та обов'язки працівників Державної податкової служби України.

Тема 9. Діяльність міжнародних правоохоронних організацій із співробітництва з правоохоронними органами

Визначення понять «міжнародна правоохоронна діяльність» та «міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю», основні напрями. Визначення та суть поняття «міжнародні правоохоронні організації». Діяльність міжнародних правоохоронних організацій із співробітництва з правоохоронними органами. Правові основи організації та діяльності Європейської поліцейської організації (ЄВРОПОЛ), Європейського бюро по боротьбі із шахрайством (ОЛАФ). Органи міжнародного карного правосуддя (міжнародної карної юстиції), організація діяльності та особливості судочинства.

Правові основи організації та діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції – ІНТЕРПОЛ. Підстави та порядок взаємодії правоохоронних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції ІНТЕРПОЛ.

1.2. Структура навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Прак.	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6
	Змістовий модуль 1. Загальні положення навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні» та правовий статус судових органів України, Прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України та органів досудового розслідування				
1	Тема 1. Предмет, система та основні поняття навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»	14	2	2	10
2	Тема 2. Судова влада та її роль в діяльності правоохоронних органів в Україні	16	2	2	12
	Разом за кредитом 1	30	4	4	22
3	Тема 3. Прокуратура України	14	2		12
4	Тема 4. Служба безпеки України	16	2	2	12
	Разом за кредитом 2	30	4	2	24
	Змістовий модуль 2. Правоохоронна діяльність органів спеціального призначення та міжнародних організацій як установ захисту прав українських громадян				
5	Тема 5. Міністерство внутрішніх справ	16	2	2	12
6	Тема 6. Органи досудового розслідування	14	2	2	10
	Разом за кредитом 3	30	4	4	22
7	Тема 7. Правоохоронні органи спеціального призначення (Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Державна прикордонна служба, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України)	10	2	2	6
8	Тема 8. Правовий статус Державної митної служби України та Державної податкової служби України	10	2	2	6
9	Тема 9. Правоохоронна та правозахисна діяльність міжнародних організацій як установ захисту прав українських громадян	10			10
	Разом за кредитом 4	30	2	2	22
	Всього годин на дисципліну	120	16	14	90

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, вирішення завдань під час виконання самостійної та контрольної роботи та опитувань студентів під час заслуховування рефератів та звітів про виконання індивідуальної роботи. Варіанти завдань до самостійних та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані здобувачем вищої освіти під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену, визначеному навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу, з урахуванням результатів поточного та проміжного контролю знань, і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

За виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру студент може набрати до 60% підсумкової оцінки і до 40% підсумкової оцінки – на іспиті.

Критерії оцінювання участі у семінарському (практичному) або індивідуальному занятті (відповідь з питань семінару, питань для самостійного опрацювання, розв'язок задачі тощо), оцінюються в 5, 4, 3, 0 балів, зокрема:

- 5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в матеріалі, здійснює порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робить логічні висновки та узагальнення, правильно та доречно вживає юридичну термінологію, демонструє знання законодавчих актів України з питань банківського права;

- 4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень; при написанні контрольної роботи допущені незначні помилки;

- 3 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу, у нього виникають труднощі при аналізі банківської законодавства;

- 0 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Опитування кожного студента повинно бути проведено не менше ніж 2 рази на протязі семестру за умови регулярного відвідування студентом різних видів аудиторних занять.

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет, система та основні поняття навчальної дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»

1. Предмет, метод та система курсу «Система правоохоронних органів в Україні».
2. Основні поняття курсу «Система правоохоронних органів в Україні».
3. Законодавчі джерела курсу «Система правоохоронних органів в Україні» і їх класифікація.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Визначте предмет курсу «Система правоохоронних органів в Україні», його місце в системі юридичних дисциплін.
2. Що являє собою система дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»?
3. Що таке правоохоронна діяльність?
4. Назвіть ознаки правоохоронної діяльності?
5. Дайте визначення правоохоронних органів України.
6. Назвіть основні завдання правоохоронних органів України.
7. Охарактеризуйте основні функції правоохоронних органів.
8. Назвіть систему правоохоронних органів України.
9. Як взаємодіють правоохоронні органи з іншими державними органами, підприємствами, установами, громадянами?
10. Що є спільного і чим різняться правоохоронна та правозахисна діяльність?
11. Які органи здійснюють правоохоронну та правозахисну діяльність?
12. Назвіть принципи діяльності правоохоронних органів України.
13. Дайте загальну характеристику органів судової влади та правоохоронних органів України: суду, прокуратури, поліції та ін.
14. Назвіть законодавчі джерела курсу «Система правоохоронних органів в Україні».
15. Якими нормативними актами регулюється правоохоронна та правозахисна діяльність?

Теми рефератів

- Основні напрямки правоохоронної діяльності.
- Законність як універсальний принцип правоохоронної діяльності.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Методи дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». Система дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні». Поняття правоохоронних органів. Система і структура правоохоронних органів. Правоохоронна діяльність. Головні риси правоохоронної діяльності. Поняття і види принципів правоохоронної діяльності. Поняття і зміст правопорядку.

2. Як співвідносяться такі поняття як «органи правосуддя» та «правоохоронні органи»?

3. Охарактеризуйте систему правоохоронних органів. Чому різні джерела визначають її по-різному?

4. Підберіть практичні приклади, які відображають ту чи іншу функцію правоохоронних органів. Отримані результати продемонструйте в таблиці.

5. У спеціальному зошиті розпочніть роботу над складанням словника основних понять та термінів з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- правоохоронна діяльність
- правоохоронний орган
- принципи правоохоронної діяльності
- функції правоохоронної діяльності
- правопорядок
- законність
- правова охорона
- правовий захист
- система правоохоронних органів
- правозахисна діяльність
- юрисдикція правоохоронних органів

Рекомендована література до теми семінару:

1. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність та правоохоронні органи: поняття й ознаки // Право України. 2003. №4. С. 18-21.

2. Бондаренко І. Правоохоронні органи в Україні та їх функції // Право України. 2005. № 7. С. 53-57.

3. Бурбика М. М. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. С. Уткіна. Суми : Сумський державний університет, 2016. 123 с.

4. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

5. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.

6. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Істина, 2010. – 275 с.

Тема 2. Судова влада та її роль в діяльності правоохоронних органів в Україні

1. Поняття судової влади.

2. Загальні засади організації судової влади.
3. Система судів загальної юрисдикції.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття судової влади.
2. Визначте основні ознаки правосуддя
3. У яких формах здійснюється правосуддя?
4. Як ви розумієте поняття «принципи правосуддя»?
5. Чому йдеться мова про систему принципів, а не про їх сукупність?
6. Які принципи правосуддя проголошені у міжнародно-правових документах і як вони реалізуються в чинному законодавстві України?
7. Що таке конституційні принципи, назвіть їх?
8. Розкрийте зміст засад судочинства, закріплених у ст.129 Конституції України?
9. Які Ви знаєте галузеві принципи правосуддя?
10. Що таке судова ланка?
11. Що таке судова інстанція?
12. Які суди складають судову систему України?
13. Як утворюються місцеві, апеляційні та Вищі спеціалізовані суди?
14. Які повноваження має Верховний суд України?
15. Що означає незалежність судді?

Теми рефератів

- Відповідальність за неповагу до суду чи судді.
- Недоторканність та імунітет судді.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Правове регулювання діяльності органів судової влади. Судова ланка. Судова інстанція. Система судів загальної юрисдикції. Місцеві суди в Україні, їх склад і компетенція. Види, склад і повноваження апеляційних судів. Структура судових органів в Північному регіоні України. Вищі спеціалізовані суди, їх види, склад і компетенція. Верховний суд України. Пленум Верховного Суду. Взаємодія судових органів з правоохоронними органами Північного регіону.

Правовий статус суддів. Незалежність судді. Незмінюваність судді. Вимоги щодо несумісності. Права та обов'язки судді. Присяга судді. Етика судді. Моніторинг способу життя судді. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Декларація родинних зв'язків судді.

Вирішить практичні завдання:

Завдання 1. Під час судового провадження по звинуваченню Х. та інших у скоєнні умисного вбивства з хуліганських мотивів, враховуючи

велику небезпеку злочину, у складі суду брали участь три професійних судді та два присяжні.

Чи відповідає закону склад суду, який розглянув справу? У якому складі суддів здійснюється розгляд справ? Охарактеризуйте правові форми і правову природу участі представників народу у здійсненні правосуддя.

Завдання 2. Учні 9-го класу Г. (15 років) та Б. (16 років) за попередньою змовою вкрали зі шкільного кабінету комп'ютер, а також два пальто учнів, які зберігалися у гардеробі.

За клопотанням адміністрації школи судове засідання відбулося в актовому залі школи, де навчались Г. і Б. На процесі були присутні вчителі, батьківський актив та учні.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу гласності і відкритості судового процесу. Назвіть правові гарантії реалізації принципу гласності і відкритості судового процесу.

Завдання 3. Обвинувачений у скоєнні службового злочину К. заявив у суді клопотання про виклик перекладача, вказавши, що судочинство ведеться українською мовою та усі свідки по справі розмовляють українською мовою, а він її розуміє погано.

Порадившись, місцевий суд виніс ухвалу про відмову у задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що підсудний володіє російською мовою, яка є його рідною мовою, і тому, у зв'язку зі значною схожістю російської та української мов, необхідності у перекладачеві немає. Головуючий при цьому роз'яснив підсудному, що якщо окремі слова для нього будуть незрозумілі, то їх йому перекладе один з суддів або секретар судового засідання.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу мови судочинства. Назвіть правові гарантії його реалізації.

Завдання 4. Суддя апеляційного суду внаслідок автомобільної аварії втратив 90 відсотків зору, однак, незважаючи на наявність необхідного стажу, заяву про вихід у відставку не подавав, аргументуючи свою позицію тим, що справи у апеляційному суді завжди розглядаються колегіально, і він у ході судового розгляду може звернутися за необхідності за допомогою до інших суддів, які будуть спільно з ним в одній колегії слухати справу.

Чи відповідає позиція судді вимогам закону? У чому полягає сенс колегіального розгляду справ?

5. Проаналізуйте особливості відповідальності за неповагу до суду чи судді.

6. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- судова влада
- органи правосуддя
- судова ланка
- судова інстанція

- судова система
- принципи правосуддя
- правосуддя
- слідчий суддя
- суддя
- імунітет судді

Рекомендована література до теми семінару:

1. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798 –VIII // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
2. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: від 2 червня 2016 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
4. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
5. Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» від 10 квітня 2014 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.
6. Бурбика М. М. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. С. Уткіна. Суми : Сумський державний університет, 2016. 123 с.
7. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
8. Статус суддів: нав. посіб. / І. Є. Марочкін, Ю. І. Крючко, Л. М. Москвіч та ін. Харків: Право, 2009. 175 с.
9. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.
10. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Істина, 2010. – 275 с.

Тема 4. Служба безпеки України

1. Основні завдання, принципи і напрямки діяльності Служби безпеки України.
2. Система Служби безпеки України, структура і компетенція підрозділів Служби безпеки України.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Що таке Служба безпеки України?
2. Кому підзвітна Служба безпеки ?
3. Які завдання має Служба безпеки?
4. Хто керує діяльністю СБУ?
5. Хто призначає голову СБУ?
6. Яка система органів СБУ?
7. Дайте визначення національній безпеці.
8. Назвіть правові засади діяльності Служби безпеки України.
9. Назвіть основні напрями діяльності Служби безпеки України.
10. Які повноваження органів Служби безпеки України?
11. На які органи покладається контроль і нагляд за діяльністю органів Служби безпеки України?

Теми рефератів

- Функціональні підрозділи Служби безпеки України.
- Правові засади діяльності Служба безпеки України.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Центральне управління та регіональні органи Служби безпеки України. Порядок проходження служби у Службі безпеки України. Система і організація діяльності Служби безпеки України. Регіональні органи Служби безпеки України. контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України. Особливості функціонування регіональних органів Служби безпеки України у північному регіоні України. Правовий статус Управління Служби безпеки України в Чернігівській області.

2. Вирішить практичні завдання:

Завдання 1. У процесі здійснення оперативно-розшукових заходів обласне управління Служби безпеки України отримало інформацію, що директор нафтопереробного заводу за попередньою змовою з іноземними громадянами, з метою легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих завідомо злочинним шляхом, відкрив валютні рахунки в Австрії. На них зараховано декілька мільйонів доларів США, які отримані від незаконної реалізації мазуту та дизельного пального.

Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом за попередньою змовою групою осіб, становить склад злочину, передбаченого ч. 2 ст. 209 КК України.

Визначте, чи діяли співробітники обласного управління в межах завдань і повноважень СБУ.

Завдання 2. До начальника обласного управління СБУ звернувся начальник управління внутрішніх справ з клопотанням про технічну допомогу службі боротьби з економічною злочинністю в розкритті ряду злочинів.

Начальником управління СБУ було відмовлено в задоволенні клопотання з посиленням на те, що вказана допомога не входить в обов'язки СБУ, матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюється за рахунок коштів

республіканського і місцевих бюджетів.

Визначте правомірність відмови у задоволенні клопотання.

Завдання 3. Голова Служби безпеки України направив до Кабінету Міністрів України клопотання про зміну структури СБУ. Через деякий час прийшло повідомлення про те, що вирішення цього питання не входить у компетенцію Кабінету Міністрів України.

Хто і в якому порядку вирішує питання про організаційну структуру СБУ?

Завдання 4. Колегією СБУ було прийнято рішення, з яким не був згоден Голова СБУ. Останній видав наказ, в якому не враховане рішення колегії.

Визначте правомірність дій Голови СБУ. Назвіть повноваження колегії СБУ.

5. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- Служба безпеки України
- Центральне управління Служби безпеки України
- Регіональні органи СБУ
- поєднання єдиноначальності і колегіальності як принцип діяльності СБУ
- позапартійність як принцип діяльності СБУ
- відповідальність перед народом України як принцип діяльності СБУ
- гласність та конспіративність як принцип діяльності СБУ
- повага до прав і гідності особистості як принцип діяльності СБУ
- несумісництво як принцип діяльності СБУ
- законність як принцип діяльності СБУ

Рекомендована література до теми семінару:

1. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26 грудня 2002 року № 374-IV // [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; офіційний веб-сайт. – Режим доступу до сайту <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15/ed20141026/card4?lang=uk>.
2. Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України: Указ Президента України від 14 квітня 1999 року N 379/99 // [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; офіційний веб-сайт. Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/99>.
3. Бурбика М. М. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. С. Уткіна. Суми : Сумський державний університет, 2016. 123 с.
4. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України. К. : Євроатлантикінформ, 2007. 592 с.

5. Кумейко, А. В. Адміністративно-правовий статус служби безпеки України у системі суб'єктів протидії злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Андрій Вікторович Кумейко ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 20 с.
6. Ліпкан В.А. Теорія національної безпеки. К. : КНТ, 2009. 631 с.
7. Нападистий О.Г. Проблеми законодавчого регулювання правового статусу Служби безпеки України // Держава і право. Вип. 52. Київ, 2011. С. 571-575.
8. Нижник Н. Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) / Н. Р. Нижник, Г. П. Ситник, В. Т. Білоус. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2000. 304 с.
9. Пономаренко Г. О. Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади : монографія / Г. О. Пономаренко. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2007. 448 с.
10. Стратегія і тактика національної безпеки: зарубіжний досвід, проблеми та перспективи України / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К. : Нац. центр з питань євроатлант. інтеграції, 2006. 304 с.
11. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.
12. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
13. Сьомін С. В. Концептуальні підходи щодо забезпечення громадської безпеки: іноземний досвід, висновки для України. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_Siomin-8f832.pdf (дата звернення: 07.12.2020).
14. Чуйко З.Д. Конституційні основи національної безпеки України: Дис. ... канд. юрид наук : 12.00.02 - конституційне право / Зоряна Дмитрівна Чуйко. Х., 2007. 209 с.
15. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. К.: Істина, 2010. 275 с.

Тема 5. Міністерство внутрішніх справ

1. Система і структура органів внутрішніх справ України.
2. Національна поліція України, система і функції.
3. Поліцейські заходи – поняття і види.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Назвіть завдання Міністерства внутрішніх справ.
2. Якою є структура Міністерства внутрішніх справ України?
3. Які завдання Міністерства внутрішніх справ Ви знаєте?
4. Назвіть основні напрямки діяльності МВС?

5. Розкрийте компетенцію органів Міністерства внутрішніх справ.
6. Назвіть принципи діяльності підрозділів внутрішніх справ.
7. Назвіть функції Національної поліції.
8. Структура центрального апарату МВС.
9. Якими є структура і компетенція підрозділів національної поліції обласного рівня?
10. Якими є завдання та система Національної поліції України?
11. Які підрозділи національної поліції Ви знаєте?
12. Що таке спеціальні підрозділи національної поліції?
13. Яке призначення кіберполіції?
14. Які завдання має поліція превенції?
15. Хто може бути прийнятий на службу в поліцію?
16. Які Ви знаєте види поліцейських заходів? Дайте їм характеристику.

Теми рефератів

- Порядок застосовуються фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї працівниками Національної поліції.
- Правовий і соціальний захист працівників національної поліції та членів їх сімей.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Завдання підрозділів внутрішніх справ. Принципи діяльності підрозділів внутрішніх справ. Правові засади діяльності підрозділів внутрішніх справ. Структура центрального апарату МВС. Завдання Міністерства внутрішніх справ. Основні напрямки діяльності МВС.

Структура і компетенція підрозділів Національної поліції. Порядок проходження служби в Національній поліції. Права та обов'язки працівників Національної поліції. Підрозділи Національної поліції в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності.

2. Вирішить практичні завдання:

Завдання 1. У М. поблизу вокзалу невідомий вихопив із рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила працівника поліції, який проходив поруч, і покликала його на допомогу. На звернення М. працівник поліції тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків. До того ж, він належить до територіального райвідділу поліції, а злочини на вокзалі підвідомчі працівникам транспортної поліції, до яких і потрібно звернутися у даній ситуації.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків працівників поліції. Яким чином розмежовується компетенція підрозділів поліції?

Завдання 2. До Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли співробітники поліції і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення Д. вони застосували до

нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за чинення опору співробітникам поліції.

У чийх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

5. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- Міністерство внутрішніх справ
- Національна поліція України
- структура Національної поліції України
- принципи діяльності поліції
- функції поліції
- кіберполіція
- поліція охорони
- патрульна поліція
- поліція превенції
- поліцейські заходи

Рекомендована література до теми семінару:

Нормативні акти :

1. Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» від 22 лютого 2006 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15>.

2. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

4. Закон України «Про національну поліцію» від 02 липня 2015р. № 2822 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

5. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.

6. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>.

7. Настільна книга національної поліції України: практ. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 300 с.

8. Бурбика М. М. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. С. Уткіна. Суми : Сумський державний університет, 2016. 123 с.

9. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

10. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.

11. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. К.: Істина, 2010. 275 с.

Тема 6. Органи досудового розслідування

1. Поняття підслідності та досудового розслідування.
2. Правова основа діяльності підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції України.
3. Завдання та функції підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції.
4. Організаційна структура та керівництво підрозділами досудового розслідування в системі органів Національної поліції.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення досудового розслідування та назвіть його основні форми. Перелічіть загальні засади кримінального провадження.
2. Назвіть органи, що уповноважені здійснювати досудове слідство.
3. Дайте визначення оперативно-розшукової діяльності.
4. Назвіть суб'єктів здійснення оперативно-розшукової діяльності.
5. Назвіть слідчі підрозділи органів Національної поліції.
6. Назвіть слідчі підрозділи органів безпеки.
7. Чи проводять слідство підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства?
8. Назвіть завдання слідчих підрозділів органів Державного бюро розслідувань.
9. Назвіть особливості діяльності слідчих підрозділів органів Державної кримінально-виконавчої служби України.
10. Завдання, принципи діяльності органів досудового розслідування.
11. Правові засади діяльності органів досудового розслідування.

Теми рефератів

- Слідчі підрозділи органів безпеки.
- Підрозділи детективів та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Завдання для самостійної роботи

1. **Самостійно опрацювати такі питання:** Система і структура органів досудового розслідування. Завдання, принципи діяльності органів досудового розслідування. Правові засади діяльності органів досудового

розслідування. Слідчі підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. Слідчі підрозділи органів державного бюро розслідувань. Структура слідчих підрозділів правоохоронних органів в Північному регіоні.

2. Вирішить практичні завдання:

Завдання 1. Порухуючи правила полювання, Д. здійснив відстріл трьох лосів. М'ясо реалізував на ринку. Одержавши про це інформацію, начальник держполівіспекції району порушив стосовно Д. кримінальне провадження і провів досудове розслідування, матеріали якого передав прокурору.

Дайте оцінку діям начальника держполівіспекції. Як повинен був вчинити начальник держполівіспекції району?

Завдання 2. Під час розслідування кримінальної справи виникла необхідність провести обшук житла К. Слідчий звернувся з відповідним клопотанням до прокурора, але згоди не отримав. Після цього слідчий звернувся з аналогічним клопотанням безпосередньо до слідчого судді.

Чи додержані у вказаній ситуації вимоги кримінально-процесуального законодавства? Який процесуальний порядок взаємодії між органами досудового розслідування передбачено законом?

Завдання 3. Студент 5-го курсу заочного факультету вищого юридичного закладу П. звернувся до прокуратури області з проханням прийняти його на роботу слідчим прокуратури. Протягом трьох років П. працював юрисконсульт, характеризувався позитивно.

Чи буде задоволене прохання П.? Які вимоги пред'являються до кандидатів на посаду слідчих органів прокуратури? Який порядок добору кандидатів на прокурорські посади?

5. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- підслідність
- предметна або родова підслідність
- територіальна підслідність
- персональна або спеціальна підслідність
- підслідність за зв'язком справ
- альтернативна підслідність
- слідчий
- дізнавач
- досудове розслідування
- принципи діяльності досудового розслідування

Рекомендована література до теми семінару:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
4. Закон України «Про національну поліцію» від 02 липня 2015р. № 2822 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
5. Закон України «Про Національне Антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
6. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: від 2 червня 2016 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
8. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.
9. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 6 липня 2017 р. № 570 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.
10. Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 14 квітня 2016 р. № 296 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0884-16>.
11. Настільна книга національної поліції України: практ. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 300 с.
12. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
13. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.
14. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. К.: Істина, 2010. 275 с.

**Тема 7. Правоохоронні органи спеціального призначення
(Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро
розслідувань, Державна прикордонна служба, Військова служба
правопорядку у Збройних Силах України)**

1. Правовий статус Національного антикорупційного бюро України.
2. Правовий статус Державного бюро розслідувань.

3. Правовий статус Державної прикордонної служби.
4. Правовий статус Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Які завдання має Державне бюро розслідувань?
2. Перерахуйте основні засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань.
3. Яку систему має Державне бюро розслідувань?
4. Які повноваження покладаються на Державне бюро розслідувань?
5. Який порядок призначення Директора Державного бюро розслідувань та які повноваження він має?
6. Якою є система правоохоронних органів спеціального призначення?
7. Назвіть основні завдання правоохоронних органів спеціального призначення.
8. Які правові засади діяльності правоохоронних органів спеціального призначення Ви знаєте?
9. Назвіть завдання НАБУ.
10. Назвіть завдання Державної прикордонної служби.
11. Як здійснюється соціальний захист співробітників органів спеціального призначення?

Теми рефератів

- Порядок проходження служби у правоохоронних органах спеціального призначення.
- Завдання, принципи діяльності правоохоронних органів спеціального призначення.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Система і структура правоохоронних органів спеціального призначення. Правові засади діяльності правоохоронних органів спеціального призначення. Структура і компетенція підрозділів правоохоронних органів спеціального призначення. Права та обов'язки працівників правоохоронних органів спеціального призначення. Підрозділи Державної прикордонної служби в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності. Підрозділи Військової служби правопорядку в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності.

2. Навіщо було створено Національне антикорупційне бюро України? Обґрунтуйте. Які злочини розслідує Національне антикорупційне бюро України?

3. Які органи займаються антикорупційною політикою та чим вони відрізняються один від одного? Поясніть.

4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- правоохоронні органи спеціального призначення
- НАБУ
- Директор НАБУ
- ДБР
- Директор ДБР
- Державна прикордонна служба
- Державний кордон
- Морська (економічна) зона
- Прикордонний загін
- Військова служба правопорядку у Збройних Силах України

Рекомендована література до теми семінару:

1. Закон України «Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 7 березня 2002 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>.
2. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
3. Закон України «Про Національне Антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
4. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
5. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.
6. Державне бюро розслідувань: досвід становлення : матеріал Д362 али II Міжнародної науково-практичної конференції (21 червня 2019 р., м. Одеса) / редкол.: Г. О. Ульянова (голова) [та ін.]. Одеса : Юридична література, 2019. 476 с.
7. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.
8. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. К.: Істина, 2010. 275 с.

Тема 8. Правовий статус Державної митної служби України та Державної податкової служби України

1. Система і структура Державної митної служби. Завдання, принципи діяльності Державної митної служби України.
2. Система і структура Державної податкової служби. Завдання, принципи діяльності Державної податкової служби України.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю

1. Що таке Державна фіскальна служба?
2. Чи існує такий орган сьогодні?
3. Назвіть систему Державної митної служби.
4. Назвіть структуру Державної митної служби.
5. Назвіть систему Державної податкової служби.
6. Назвіть структуру Державної податкової служби.
7. Які принципи діяльності Державної податкової служби України Ви знаєте?
8. Які принципи діяльності Державної митної служби Ви можете назвати?
9. Назвіть основні завдання Державної митної служби.
10. Назвіть основні завдання Державної податкової служби.

Теми рефератів

- Порядок проходження служби у Державній митній службі України.
- Структура і компетенція підрозділів Державної податкової служби України.

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно опрацювати такі питання: Правові засади діяльності Державної митної служби України. Структура і компетенція підрозділів Державної митної служби України. Права та обов'язки працівників Державної митної служби України.

Правові засади діяльності Державної податкової служби України. Порядок проходження служби у Державній податковій службі України. Права та обов'язки працівників Державної податкової служби України.

2. Вирішіть практичні завдання:

Завдання 1. Голова ДМСУ видав Наказ «Про затвердження Інструкції з організації роботи посадових осіб митних органів під час здійснення попереднього документального контролю», у якому визначається порядок застосування митних процедур, порядок та послідовність дій посадових осіб митного органу при здійсненні попереднього документального контролю, застосовується при здійсненні попереднього документального контролю товарів, що, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.10.2011 № 1031 «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України», підлягають санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному

контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей при їх ввезенні на митну територію України, зокрема з метою транзиту.

1. Чи мав право голова ДМСУ видавати такий наказ, чи мають органи митної служби право здійснювати керівництво митною справою? 2. Які органи здійснюють контроль митною справою? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 2. Громадянин П. 09 лютого 2012 року здійснював переміщення через митний кордон України транспортного засобу, а саме – авто марки Audi A8. На митному кордоні співробітник митної варті перевіряв документи громадянина П. на право переміщення авто через кордон.

Чи правомірні дії співробітника митної варті? Обґрунтуйте.

5. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами з дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні»:

- Державна митна служба України
- Державна податкова служба України
- Податкова міліція
- Податок
- Державна податкова політика
- Переміщення і пропуск через митний кордон товарів і інших предметів
- Правовий статус працівників Державної митної служби України
- Правовий статус працівників Державної податкової служби України
- Митний пост
- Митна територія

Рекомендована література до теми семінару:

1. Податковий кодекс України / <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/kodeksi/74586.html>
2. Митний кодекс України (із змінами) / <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/kodeksi/>
3. Пашко П.В. Митна безпека: монографія. Одеса: АТ «ПЛАСКЕ», 2009. 628 с.
4. Шишка Р.Б. Митне право України: навч. посібник, В.В. Сергієнко. Харків: Еспада, 2002.
5. Митне право : навчально-методичний посібник. Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2012.106 с.
6. Бурбика М. М. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. С. Уткіна. Суми : Сумський державний університет, 2016. 123 с.
7. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

8. Судові та правоохоронні органи України; навч. посіб. / А. В. Полівода. Київ : Знання, 2009. 224 с.
9. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. 4-е вид., перероб. і доп. К.: Істина, 2010. 275 с.

III. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, метод та система курсу «Система правоохоронних органів в Україні».
2. Основні поняття курсу «Система правоохоронних органів в Україні».
3. Законодавчі джерела курсу «Система правоохоронних органів в Україні» і їх класифікація.
4. Основні напрямки правоохоронної діяльності.
5. Законність як універсальний принцип правоохоронної діяльності.
6. Поняття правоохоронних органів.
7. Система і структура правоохоронних органів.
8. Поняття і види принципів правоохоронної діяльності.
9. Поняття і зміст правопорядку.
10. Законодавчі джерела дисципліни правоохоронні органи України.
11. Класифікація джерел дисципліни «Система правоохоронних органів в Україні».
12. Поняття судової влади.
13. Загальні засади організації судової влади.
14. Система судів загальної юрисдикції.
15. Відповідальність за неповагу до суду чи судді.
16. Недоторканність та імунітет судді.
17. Правове регулювання діяльності органів судової влади.
18. Місцеві суди в Україні, їх склад і компетенція.
19. Правовий статус суддів. Незалежність судді.
20. Поняття прокуратури та її роль в Україні.
21. Засади діяльності прокуратури.
22. Функції та повноваження прокуратури.
23. Система органів прокуратури.
24. Правове регулювання діяльності органів прокуратури.
25. Правове становище прокурора.
26. Функції прокуратури України.
27. Підтримання публічного обвинувачення як функція прокуратури.
28. Нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.
29. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.
30. Основні завдання, принципи і напрямки діяльності Служби безпеки України.
31. Система Служби безпеки України, структура і компетенція підрозділів Служби безпеки України.
32. Функціональні підрозділи Служби безпеки України.
33. Правові засади діяльності Служба безпеки України.

34. Система і організація діяльності Служби безпеки України.
35. Регіональні органи Служби безпеки України.
36. Особливості функціонування регіональних органів Служби безпеки України у північному регіоні України.
37. Система і структура органів внутрішніх справ України.
38. Національна поліція України, система і функції.
39. Поліцейські заходи – поняття і види.
40. Порядок застосовуються фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї працівниками Національної поліції.
41. Правовий і соціальний захист працівників національної поліції та членів їх сімей.
42. Завдання Міністерства внутрішніх справ.
43. Основні напрямки діяльності МВС.
44. Поняття підслідності та досудового розслідування.
45. Правова основа діяльності підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції України.
46. Система і структура органів досудового розслідування.
47. Завдання органів досудового розслідування.
48. Принципи діяльності органів досудового розслідування.
49. Правові засади діяльності органів досудового розслідування.
50. Завдання та функції підрозділів досудового розслідування в системі органів Національної поліції.
51. Слідчі підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.
52. Слідчі підрозділи органів державного бюро розслідувань.
53. Організаційна структура та керівництво підрозділами досудового розслідування в системі органів Національної поліції.
54. Слідчі підрозділи органів безпеки.
55. Підрозділи детективів та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.
56. Правовий статус Національного антикорупційного бюро України.
57. Правовий статус Державного бюро розслідувань.
58. Правовий статус Державної прикордонної служби.
59. Правовий статус Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.
60. Порядок проходження служби у правоохоронних органах спеціального призначення.
61. Завдання, принципи діяльності правоохоронних органів спеціального призначення.
62. Система і структура правоохоронних органів спеціального призначення.
63. Правові засади діяльності правоохоронних органів спеціального призначення.
64. Підрозділи Державної прикордонної служби в Чернігівській області:

- система, структура, основні напрями діяльності.
65. Підрозділи Військової служби правопорядку в Чернігівській області: система, структура, основні напрями діяльності.
 66. Система і структура Державної митної служби. Завдання, принципи діяльності Державної митної служби України.
 67. Система і структура Державної податкової служби.
 68. Завдання, принципи діяльності Державної податкової служби України.
 69. Порядок проходження служби у Державній митній службі України.
 70. Структура і компетенція підрозділів Державної податкової служби України.
 71. Правові засади діяльності Державної митної служби України.
 72. Структура і компетенція підрозділів Державної митної служби України.
 73. Права та обов'язки працівників Державної митної служби України.
 74. Правові засади діяльності Державної податкової служби України.
 75. Порядок проходження служби у Державній податковій службі України.
 76. Права та обов'язки працівників Державної податкової служби України.
 77. Визначення понять «міжнародна правоохоронна діяльність» та «міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю».
 78. Визначення та суть поняття «міжнародні правоохоронні організації».
 79. Діяльність міжнародних правоохоронних організацій із співробітництва з правоохоронними органами.
 80. Правові основи організації та діяльності Європейської поліцейської організації (ЄВРОПОЛ), Європейського бюро по боротьбі із шахрайством (ОЛАФ).
 81. Органи міжнародного карного правосуддя (міжнародної карної юстиції), організація діяльності та особливості судочинства.
 82. Правові основи організації та діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції – ІНТЕРПОЛ.
 83. Підстави та порядок взаємодії правоохоронних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції ІНТЕРПОЛ.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА :

Нормативні акти :

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // [Електронний ресурс] / http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Закон України «Про Службу безпеки України» від 23 березня 1992 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
3. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 26 грудня 2002 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15>.
4. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
5. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» 20 березня 2003 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
6. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року) // [Електронний ресурс] / http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Концепція реформування кримінальної юстиції України: Затв. Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
10. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798 –VIII // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
11. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
12. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.
13. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.
14. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
15. Закон України «Про національну поліцію» від 02 липня 2015р. № 2822 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

16. Закон України «Про Національне Антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2015р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

17. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. №1697-VII // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

18. Закон України «Про Раду національної безпеки» від 5 березня 1998 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>

19. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

20. Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: від 2 червня 2016 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

21. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.

22. Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» від 10 квітня 2014 року // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>.

23. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанову Кабінету Міністрів України № 220 від 25 березня 1993 р. { Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 532 ([532-2012-п](#)) від 13 червня 2012 N 968 ([968-2017-п](#)) від 13.12.2017}.

24. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 // [Електронний ресурс] / <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.

Навчальні посібники:

1. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2017. 196 с.
2. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. Харків: Право, 2017. 150 с.
3. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2017. 196 с.
4. Настільна книга слідчого національної поліції України: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 480 с
5. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб. з підгот. до іспиту / уклад.: О. Ю. Дудченко, А. В. Іванцова, Ю. І. Крючко та ін.; відп. ред. О. О. Овсяннікова, І. В. Юревич. Харків : Право, 2017. 238 с.
6. Організація судових та правоохоронних органів: підруч. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, П. М. Каркач та ін; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків : Право, 2014. 448 с.
7. Тетарчук І.В. Судові та правоохоронні органи України. К.: Центр учбової літератури, 2019. 200 с.
8. Ярова Л.В. Організація судових та правоохоронних органів України : навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2018. 428 с.